MALTA

QORTI TA' L-APPELL

S.T.O. PRIM IMHALLEF
VINCENT DE GAETANO

ONOR. IMHALLEF
ANTON DEPASQUALE

ONOR. IMHALLEF
ALBERT J. MAGRI

Seduta tat-2 ta' Dicembru, 2005

Appell Civili Numru. 1848/1995/1

Anthony Azzopardi

v.

Rita Azzopardi

Il-Qorti:

Rat l-att ta' citazzjoni pprezentat fil-Prim Awla tal-Qorti Civili illi permezz tieghu l-attur, wara illi ippremetta illi l-kontendenti zzewgu fid-disgha u ghoxrin (29) ta' Awissu ta' l-elf disa' mija u sebgha u tmenin (1987), fil-Knisja ta' l-

Immakulata Kuncizzjoni f'Ta' l-Ibragg, St. Andrews; illi dan iz-zwieg bejn il-kontendenti huwa null, billi l-kunsens ta' l-attur u/jew tal-konvenuta kien vizzjat bl-eskluzjoni pozittiva ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew billi l-kunsens ta' l-attur u/jew tal-konvenuta kien marbut ma' kondizzjoni li tirreferi ghall-futur, kif kontemplati fil-Kapitolu 255 tal-Ligijiet ta' Malta; talab ghaliex dik il-Qorti m'ghandhiex: 1. tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg kuntrattat bejn il-kontendenti fid-29 ta' Awissu 1987 huwa null u bla effett legali; 2. konsegwentement tordna li dina n-nullità tigi registrata fuq l-att taz-zwieg relattiv; bl-ispejjez kontra l-konvenuta ingunta ghas-subizzjoni;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata ta' l-attur u l-listi tax-xhieda u tad-dokumenti relativi;

Rat in-nota ta' eccezzjonijiet tal-konvenuta illi permezz taghha eccepiet:
1. Illi t-talbiet huma infondati fil-fatt u fid-dritt peress li mhux minnu dak li hemm allegat fic-citazzjoni li kien hemm xi eskluzjoni positiva jew nuqqas ta' kunsens;

Rat id-dikjarazzjoni guramentata tal-konvenuta u l-lista tax-xhieda relativa;

Rat is-sentenza tat-tletin (30) ta' Novembru, 2004 illi permezz taghha l-Qorti Civili (Sezzjoni Familja) laqghet l-eccezzjonijiet tal-konvenuta u cahdet it-talbiet attrici *stante* li huma infondati fil-fatt u fid-dritt, bl-ispejjez kollha kontra l-attur, u dana wara illi ghamlet rassenja dettaljata tal-provi prodotti u ikkunsidrat hekk:
"Illi l-attur qed jattakka dan iz-zwieg *ai termini* ta' l-Artikoli 19 (1) (f) u 19 (1) (g).

"Illi l-Artikolu 19 (1) (f) jikkontempla illi l-kunsens ghaz-zwieg kien vizzjat peress li nkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga.

"Illi min-naha l-ohra l-Artikolu 19 (1) (g) jikkontempla li l-kunsens kien ivvizjat minhabba li l-kunsens tal-

kontendenti kien vizzjat peress li kien marbut ma' kundizzjoni li kien jirreferi [*recte*: kienet tirreferi] ghall-futur.

“Illi l-bazi ta' l-interpretazzjoni ta' l-Artikolu 19 (1) (f) jikkontempla n-nullità taz-zwieg, jekk, fil-mument tal-kunsens wiehed mill-partijiet eskluda z-zwieg kompletament - ‘*total simulation*’ kif inhi ahjar maghrufa, jew altrmenti eskluda ‘l-elementi essenzjali taz-zwieg’ u cioè ‘*partial simulation*’.

“Illi huwa llum stabbilit illi ‘l-elementi essenzjali ghaz-zwieg’ huma l-unjoni wahda permanenti bejn ragel wiehed u mara wahda (*bonus fidei*), unjoni immirata lejn il-prokreazzjoni u l-edukazzjoni ta' l-ulied (*bonus prolis*), kif ukoll unjoni li ghandha bhala l-iskop ewlieni taghha il-kommunjoni tal-hajja (*bonus vitæ*).

“Illi ghalhekk per konsegwenza, jekk il-kunsens ta' xi wiehed mill-partijiet li ccelebra z-zwieg ikun marbut b'kundizzjoni illi jigu eskluzi t-tfal, essenzjalment dik il-parti qed taghti kunsens vizzjat, kunsens li jeskludi wahda mill-elementi essenzjali taz-zwieg.

“Illi l-gurisprudenza nostrali ssegwi din il-linja ta' interpretazzjoni ripetutament. Fil-kaz *Zammit vs Zammit* (P. A. Q. C.) 14 ta' Marzu 1986) gie stabbilit li la darba l-konvenut kien ta l-kunsens tieghu bil-kundizzjoni li, sakemm l-attrici ma tbiddilx il-karattru taghha ma xtaqx tfal, il-kunsens tieghu kien vizzjat. Din il-Qorti kkonfermat ghal darb'ohra li l-prokreazzjoni tat-tfal hija wahda mill-elementi essenzjali taz-zwieg u l-eskluzzjoni taghhom bhala kundizzjoni ghal kunsens fiz-zwieg iwassal ghal kunsens ivvizzjat minhabba li huwa kunsens bbazat fuq simulazzjoni. Ghalhekk il-Qorti sabet illi z-zwieg bejn il-kontendenti kien null ghaliex il-konvenut kien dahal fiz-zwieg bil-kundizzjoni ta' l-eskluzzjoni tat-tfal, jekk l-attrici ma tbiddilx il-karattru taghha.

“Illi l-istess gie enuncjat fil-kaz *Zahra vs Zahra* (P. A. Q. C. 4 ta' Mejju 1993) fejn inghad li:-

'*… illi skond il-gurisprudenza taghna hija konsiderata bhala wahda mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga*.'

"Illi fil-kaz *Maria Victoria* [*Spiteri*] *vs Anthony Spiteri* (App. Civ. 14 ta' Dicembru 1994) l-Onorabbli Qorti ta' l-appell Civili rrimarkat illi:-

'*Illi ma hemmx dubbju illi l-eskluzzjoni ta' l-ulied hija n-negazzjoni tal-kuncett taz-zwieg kif inhu komunament maghruf u accettat fil-hajja nisranija taghna u meta dan gie ppruvat sodisfacentement il-Qrati ma hasbuhiex darbtejn biex annullaw iz-zwieg*.'

"Illi dwar l-Artikolu 19 (1) (g) *Paolo Bianchi* fi-trattat tieghu *Il Pastore d'Anime e la Nullità del Matrimonio XII. Il Consenso Condizionato*, jittenta jaghti definizzjoni tal-kelma 'kundizzjoni':-

'*È chiaro che, nel contesto in cui si trova, tale concetto va compreso in riferimento al consenso coniugale, che costituisce l'essenza, ovvero la 'causa efficiente' del patto matrimoniale. In tale contesto, per 'condizione' deve intendersi la correlazione del consenso a una determinata circostanza (futura e incerta), dalla cui sussistenza o meno chi presta il consenso intende far dipendere l'efficacia giuridica di esso: o sospendendo detta efficacia sul piano dei rapporti giuridici fino all'accertamento del verificarsi di quella circostanza, ovvero intendendo farla venir meno in correlazione all'accertamento di quel medesimo verificarsi*.'

"Illi l-istess awtur ikompli jispjega kundizzjoni bhala:-

'*l'aspetto più tipico e più proprio del fenomeno della condizione è il nesso che viene dal soggetto che la pone istituito fra l'oggetto della condizione medesima (la circostanza determinata che si vuole o non si vuole) e il consenso matrimoniale, sotto lo specifico profilo della sua efficacia. È un nesso strettissimo, per cui - esprimendo la cosa in modo figurato - si può dire che 'tocchi' il consenso, 'entri' nel consenso. Questo sussiste come atto della volontà del soggetto e come tale non può*

essere annullato, cancellato (secondo il ragionevole principio classico percui factum infectum fieri nequit), tuttavia il soggetto intende per così dire ‘bloccare’ l’efficacia, la produzione dei suoi effetti propri, ovvero ‘interrompere’ tale produzione in rapporto al verificarsi o meno della circostanza che si è ‘legata’ appunto in forma condizionata al consenso.’

“Illi l-kundizzjoni wkoll trid tkun *de futuro*, incerta u sospensiva.

“…

“Illi fl-ewwel lok jinghad li anke kieku l-partijiet ikunu qed jaqblu li hemm kaz ta’ annullament taz-zwieg, xorta wahda din il-Qorti trid tkun konvinta li oggettivament hemm kaz veru ta’ annullament taz-zwieg, u dan ghaliex hemm presunzjoni legali wkoll favur il-validità taz-zwieg peress li l-istitut taz-zwieg huwa ta’ ordni pubbliku.

“Illi dan ukoll ghaliex jista’ jkun li tali dikjarazzjoni ta’ annullament taz-zwieg tkun konvenjenti ghall-partijiet, specjalment meta l-konvivenza bejniethom ma tkunx aktar possibbli, u wkoll meta parti jew ohra tkun qed tghix ma’ persuna, izda f’kazi bhal dawn il-Qorti ma tistax toqghod ghall-konvenjenza tal-partijiet, ghaliex altrimenti tkun qed tohloq rimedju mhux moghti mill-Ligi u f’dan is-sens din il-Qorti taqbel perfettament ma’ dak li intqal f’dan ir-rigward fil-kawza [*recte*: fis-sentenza] ta’ din il-Qorti diversament presjeduta fl-ismijiet *Carmel Farrugia vs Pauline Farrugia* tat-28 ta’ Gunju 1987.

“Illi l-ezami li trid taghmel din il-Qorti huwa dak li quddiem l-inkwadru ta’ fatti esposti tara jekk tali provi jikkonvincux lill-gudikant li saret il-prova necessarja skond il-vot tal-ligi ghad-dikjarazzjoni rikjesta ta’ annullament taz-zwieg, ghaliex zwieg ma jigix annullat fuq semplici xewqa tal-partijiet izda abbazi tar-rekwiziti legali stabiliti mill-ligi u f’dan is-sens wiehed jirreferi gha[s]-sentenza *Christine Ellul vs Brian Ellul* (Citaz. Nru. 27/1999).

"Illi wkoll trid issir differenza minn ragunijiet li jaghtu lok ghal separazzjoni personali u ragunijiet li jaghtu lok ghal annullament taz-zwieg; ta' l-ewwel jirreferu ghal zwieg validu u kunsens validament moghti ghaz-zwieg, izda li fil-kors taz-zwieg inqalghu problemi li jaghtu lok ghat-terminazzjoni ta' l-obbligu ta' konvivenza bejn il-partijiet, meta fil-kaz ta' annullament taz-zwieg, il-provi ghandhom jirreferu u jindikaw vizzju fil-mument taz-zwieg, li allura rrendi [*recte*: irendi] l-istess celebrazzjoni taz-zwieg nulla u bla effett. Dwar il-grad ta' prova necessarja din il-Qorti tirreferi ghas-sentenza fl-ismijiet *Mari*[*a*] *Victoria Spiteri vs Anthony Spiteri* (A.C. 14 ta' Dicembru 1994).

"Illi kif inghad jirrizulta li l-attur qed jallega li z-zwieg tieghu huwa null peress li qed isostni li l-kunsens tieghu jew tal-konvenuta kien vizzjat peress li eskluda *a priori* l-elementi essenzjali taz-zwieg. Dan huwa ghal kollox michud mill-konvenuta. Fil-fatt l-attur jibbaza din il-premessa tieghu fuq l-allegazzjoni li huwa mill-ewwel eskluda li jkollu tfal mir-relazzjoni u z-zwieg tieghu mal-konvenuta, u bhala sostenn ghal dan jghid li l-mara tieghu kellha età ikbar minnu sew, u li damu ma jkollhom tfal, u wkoll li l-istess konvenuta kienet qablet mieghu dwar dan.

"Illi dwar dan il-Qorti tinnota li fic-citazzjoni tieghu stess l-attur stess ghandu dubju jekk il-kunsens tal-konvenuta wkoll kienx vizzjat minkejja l-fatt li huwa qed isostni li l-konvenuta kienet qablet mieghu li ma jkollhomx tfal miz-zwieg. Dan ghaliex bil-mod kif inhi redatta c-citazzjoni attrici juri li hemm dubju jekk il-kunsens tieghu '*u/jew*' tal-konvenuta huwiex vizzjat. Dan huwa sinifikanti meta wiehed jikkonsidra li t-tezi ta' l-attur fix-xhieda tieghu hija li kien hemm ftehim bejn il-kontendenti ta' esklussjoni ta' prokreazzjoni ta' l-ulied fiz-zwieg ta' bejniethom. Illi t-tezi ta' l-attur però issofri daqqa ta' harta ohra meta wiehed ihares lejn in-nota ta' l-osservazzjonijiet tieghu u jinnota li din id-darba fl-istess nota jghid li l-kunsens tieghu kien hekk vizzjat.

"Illi apparti dan kollu din il-Qorti thoss li meta wiehed ihares lejn ix-xhieda kollha prodotta, hija assolutament ma taq[b]ilx mal-konkluzzjonijiet tal-perit legali, *stante* li dak li

fil-fatt jirrizulta mill-provi huwa li l-konvenuta opponiet lill-attur u kkontrastatu, fl-opinjoni tal-Qorti b'success ghal kull allegazzjoni tieghu. Fuq kollox jirrizulta li l-istess partijiet kellhom relazzjonijiet bejniethom u sahansitra kellhom wild. Veru [illi] l-attur jghid li dan kien zball, izda hawn ma huwiex kredibbli meta tqis li tant kien skond huwa insistenti li ma jkollux tfal. Dwar r-ragunijiet l-ohra ghaliex il-partijiet ezercitaw *birth control* waqt iz-zwieg taghhom l-ispjegazzjonijiet tal-konvenuta huma altru milli konvincenti, u ghall-interpretazzjoni tal-fatti din il-Qorti taqbel mal-mod kif dawn gew spjegati mill-konvenuta kemm fix-xhieda taghha u kemm fin-nota ta' osservazzjonijiet taghha.

"Illi dwar ix-xhieda ta' Joseph Gauci din assolutament ma hija bl-ebda mod kredibbli u fil-verità hafna minnha hija rrilevanti ghat-tezi attrici ta' annullament u fil-fatt hija intenzjonata sabiex tingurja lill-konvenuta - ovvjament jidher li l-istess xhud kien miftiehem mal-attur sabiex jaghmel dan u din il-Qorti taghmel referenza ghas-sentenza taghha bejn l-istess partijiet fl-ismijiet *Anthony Azzopardi vs Rita Azzopardi* (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2003) dwar il-kredibilità ta' dan ix-xhud u wkoll ta' l-attur.

"Illi din il-Qorti thoss li mhux biss l-attur naqas li jipprova l-allegazzjonijiet tieghu, izda gie ppruvat li z-zwieg kien validu u fuq kollox il-kunsens ta' l-attur inghata b'mod serju u konvint tant li minkejja d-differenza fl-età, u minkejja anke li kien hemm min ipprova jiddiswadieh milli jizzewweg lill-konvenuta, huwa kien konvint dwar dan u zzewweg kif ried huwa u validament il-konvenuta - u jidher li f'dan l-ezami li huwa ghamel huwa fehem l-elementi essenzjali taz-zwieg u assog[g]etta ruhu ghalihom - dan qed jinghad ghaliex fin-nota ta' osservazzjonijiet jidher li l-attur ma kienx qed jirr[e]feri biss ghall-Artikoli tal-ligi citati minnu fic-citazzjoni attrici, izda anke ghall-Artikolu 19 (1) (d), specjalment meta jghid li 'ma jistax jinghad li b'daqshekk kien kapaci jifforma kunsens tajjeb biex jivvalida z-zwieg …'

"Illi ghalhekk din il-Qorti thoss li t-talba attrici abbazi ta' l-Artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 ma gietx ippruvata, anzi gie

ppruvat proprju li l-kunsens tal-kontendenti nghata validament ghal dan iz-zwieg, u dan iz-zwieg sfaxxa minhabba li l-attur ghandu relazzjoni extra-maritali u allura huwa llum konvenjenti li jaghmel din it-talba. Izda din qatt ma tista' tkun bazi ghal talba ta' annullament taz-zwieg.

"Illi dwar l-Artikolu 19 (1) (g) citat mill-attur, fl-opinjoni ta' din il-Qorti ma hemm prova assolutament ta' xejn, u ghalhekk it-talba attrici ghandha u qed tigi respinta, *stante* li hija nfondata fil-fatt u fid-dritt."

Rat ir-rikors ta' l-appell ta' l-attur illi bih, ghar-ragunijiet hemm esposti, talab hekk:
"… li s-sentenza li giet moghtija fil-kawza fl-ismijiet premessi mill-Qorti Civili (Sezzjoni tal-Familja) moghtija fil-30 ta' Novembru, 2004 tigi revokata billi jintlaqghu t-talbiet ta l-attur u s-sentenza tal-Qorti Civili (Sezzjoni tal-Familja) tigi reformata kif sottomess aktar l-fuq";

Rat illi ma jirrrizultax illi l-konvenuta ipprezentat risposta ghar-rikors ta' l-appell ta' l-attur;

Ezaminat l-atti kollha tal-kawza;

Trattat l-appell;

Ikkunsidrat:

Illi minn qari akkurat tar-rikors ta' appell jirrizulta illi l-appellant avanza aggravju wiehed biss kontra s-sentenza appellata, dak illi l-ewwel Qorti ghamlet apprezzament zbaljat tal-provi prodotti;

Dina l-Qorti, wara illi ezaminat u evalwat sewwa l-provi prodotti, ma tezitax illi tghid illi l-aggravju ta' l-appellant huwa ghal kollox infondat; dana mhux biss ghaliex ma issib ebda raguni serja illi minhabba fiha ghandha tiddisturba l-apprezzament ta' l-istess provi maghmul mill-ewwel Qorti, izda, aktar minn hekk, ghaliex taqbel mal-mod kif sar dan l-apprezzament. F'dan ir-rigward, huwa sufficjenti illi jinghad illi dina l-Qorti hija tal-fehma illi l-

unika raguni ghaliex l-attur intavola l-kawza odjerna hija dik illi tirrizulta mis-segwenti silta mis-sentenza appellata (fol. 171):
"… dan iz-zwieg sfaxxa minhabba li l-attur ghandu relazzjoni extra-maritali u allura huwa llum konvenjenti li jaghmel din it-talba" (ghall-annullament taz-zwieg)";

B'riferenza ghal din is-silta mis-sentenza appellata, tajjeb illi jigi rilevat illi dina l-Qorti hija konvinta illi l-konvenuta kienet qed tghid il-verità meta fl-*affidavit* taghha (fol. 46 sa 49) qalet hekk (fol. 47):
"Xi sebgha snin wara z-zwieg, Anthony [l-attur] beda jibdel il-komportament tieghu mieghi. Kien jigi lura d-dar tard bil-lejl, u jghidli li kien *overtime* meta fil-fatt ma kienx ikun ghax-xoghol. Wara cempilli minn fuq ix-xoghol u qalli li ried ikellimni u li kien gej id-dar ikellimni. Kien hemm illi skoprejt x'kien qed jigri verament ghaliex qalli li kien qed johrog ma tfajla hames snin izghar minnu u kien sahansitra urieni r-ritratt taghha" (sottolinear ta' dina l-Qorti);

Tajjeb illi jigi rilevat ukoll illi mis-segwenti silta tar-rikors ta' appell (fol. 178) jirrizulta illi l-attur appellant implicitament jammetti dak illi qalet fuq martu fis-silta appena citata mill-*affidavit* taghha:
"Illi haga ta' skantament ukoll kif l-attur informa lill-konvenuta li beda jara persuna ohra. Dan juri bic-car illi l-partijiet kienu qishom kompanji jew hbieb u mhux mizzewgin u fil-fatt l-konvenuta qalet ukoll li urijha xi [r]itratti. Dan il-fatt juri bic-car li il-partijiet kienu qishom 'hbieb' jew 'ahwa' u mhux mizzewgin";

Huwa sinjifikattiv illi, filwaqt illi jirrizulta illi z-zwieg bejn il-kontendenti gie celebrat fid-29 ta' Awissu, 1987, l-attur intavola l-kawza odjerna fit-tmienja (8) ta' Novembru, 1995, jigifieri ftit aktar minn sebgha (7) snin wara z-zwieg;

Ghal dawn il-motivi:

Tiddisponi mill-appell billi tichdu u billi tikkonferma s-sentenza appellata;

Tordna illi l-ispejjez ta’ din l-istanza jigu sopportati kollha mill-attur appellant.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------